

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В КОНТЕКСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

У статті досліджено роль фінансового моніторингу в системі економічної безпеки держави, оскільки Україна через військове вторгнення Росії має масштабну руйнацію фінансово-економічних процесів. Обґрунтовано потребу в: розробці дієвих систем управління ризиками; запровадженні заходів ідентифікації та верифікації об'єктів фінансового моніторингу; формуванні обліково-аналітичної оцінки ризиків проведення «підозрілих» фінансових операцій як невід'ємної складової менеджменту суб'єктів фінансового моніторингу. Узагальнено результати імплементації нормативного поля з питань фінансового моніторингу в Україні. Наведено характерні ризикові фінансово-господарські операції. Обґрунтовано потребу для суб'єктів первинного фінансового моніторингу мати серед внутрішніх регуляторних актів своєї діяльності Положення про внутрішній контроль та управління фінансово-господарськими ризиками, що окремим розділом має розкривати інструменти ефективного управління управлінськими ризиками розрахунково-платіжної дисципліни. Розкрито важливість оперативного обліково-аналітичного забезпечення операцій, що можуть бути віднесені до групи «підозрілі фінансові операції». Зважаючи на поширеність міжнародної практики «відмивання» нелегально одержаних коштів, наявного сектору тіньової економіки в Україні вітчизняними, суб'єктам господарської діяльності варто доповнювати інформацію фінансового обліку управлінським обліком проведення таких операцій.

Ключові слова: фінансовий моніторинг; державне регулювання фінансових операцій; суб'єкт фінансового моніторингу; підозріла фінансова операція; управлінський ризик.

Актуальність теми. Одна з характерних особливостей розвитку вітчизняної економіки – висока частка її тіньового сектору. За результатами 2021 р. 30% створеного країною ВВП перебуває у тіні [1]. Сьогодні серед пріоритетних складових процесів стабілізації економічної безпеки на державному рівні виділяють фінансовий моніторинг. Практика переконує: ефективно працююча система

фінансового моніторингу сприяє недопущенню фінансування терористичних організацій, відмиванню нелегальних доходів, зниженню рівня корупції, лобюванню неринкових нормативних актів тощо.

Зазначене дозволяє сформувати соціально-економічну збалансованість національної економіки, відкрити «вікно довіри» для міжнародних партнерів, забезпечувати розвиток конкурентоздатного бізнесу.

Дослідження ролі фінансового моніторингу в системі забезпечення економічної безпеки держави є сьогодні надзвичайно актуальним питанням, адже країна через військове вторгнення Росії має масштабну руйнацію фінансово-економічних процесів.

Варто відмітити: в довоєнний період в Україні суттєво посилювались нормативно-правові заходи щодо регулювання відмиванню суб'єктами господарської діяльності, фізичними особами неправомірно одержаних коштів. З 2020-го року в новій редакції набули чинності актуальні для національного економічного розвитку норми Закону України 361-ІХ «Про запобігання та боротьбу з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих незаконно, фінансуванням тероризму та розповсюдженням зброї масового знищення» (далі – Закон 361-ІХ) [2], що дозволило в більшості питань адаптувати до вітчизняних реалій розвитку підприємництва Рекомендації FATF – Міжнародних стандартів щодо боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та розповсюдженням зброї масового знищення [3; 4].

Водночас, на жаль, залишаються ризики, які можуть суттєво відкинути Україну назад у сфері протидії корупції: неефективність реалізації судової реформи, адміністративно-політичний тиск на антикорупційні інституції, спроби порушити й нівелювати досягнення у сфері публічних закупівель та ін.

За даними Трансперенсі Інтернешнл Україна впродовж 2016–2021 років рівень корупції в Україні знижувався, що має помірно позитивну тенденцію (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка Індексу сприйняття корупції в Україні за 2016–2021 рр.

Роки	Місце в рейтингу	Кількість балів
2016	131	29 зі 100
2017	130	30 зі 100
2018	120	32 зі 100
2019	126	30 зі 100
2020	117	33 зі 100
2021	122	32 зі 100

Складено на основі: [5]

Військові перемоги ЗСУ, їх підтримка не тільки співвітчизниками, але й світовою спільнотою – надбання історії, пам'ять і шанування на віки. Однак, відкриті для громадськості факти колаборації, корупційних довоєнних схем ідентифікували низку ризиків, спроможних суттєво відкинути Україну назад у сфері протидії корупції: непрозорість фінансових операцій (насамперед, державними підприємствами військово-промислового комплексу), неефективність реалізації судової реформи, адміністративно-політичний тиск на антикорупційні інституції, спроби порушити й нівелювати досягнення у сфері публічних закупівель та ін.

Економічну сутність поняття «фінансовий моніторинг», обліково-фінансові інструменти його дієвості на етапах боротьби з тіньовою сферою бізнесу досліджували в своїх працях вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема Бондар М. І., Внукова Н. М., Д'яконова І. І., Колодізев О. М., Чмутова І. М., Герасименко О. М., Зачосова Н. В., Олех Т. М., Руденко С. В., Silvia Pilonato, Sofya Klimova, Letty Maanan Ewool, Joyce Ama Quartey, Nazerke Zhampeiis, Asmik Grigoryan, Kishore Singh, Peter Best, Louis de Koker та ін.

Праці зазначених дослідників стосуються аналізу зарубіжної практики протидії відмиванню коштів, тоді як практика реалізації заходів фінансового моніторингу, виявлення та оцінка ризиків спрямування фінансових потоків не на розвиток і розбудову економіки України, дієвість інструментів контролю за грошовими потоками, спрямованими на забезпечення протиправних операцій, потребують подальших досліджень.

Активні зміни в регуляторному полі фінансового моніторингу посилюють потребу в розробці прикладних дієвих систем управління ризиками, заходів ідентифікації та верифікації об'єктів фінансового моніторингу, в обґрунтуванні обліково-аналітичної оцінки та попередження ризиків проведення визначених законодавством фінансових операцій як невід'ємної складової менеджменту суб'єктів фінансового моніторингу.

Метою дослідження є: узагальнення ролі фінансового моніторингу в системі економічної безпеки нашої держави, результатів імплементації нормативного поля з питань фінансового моніторингу в Україні; обґрунтування потреби для суб'єктів первинного фінансового моніторингу мати серед внутрішніх регуляторних актів своєї діяльності Положення про внутрішній контроль та управління фінансово-господарськими ризиками; визначення альтернативних напрямів формування обліково-аналітичного забезпечення операцій, що можуть бути віднесені до

групи «підозрілі фінансові операції», у тому числі на основі показників управлінського обліку.

Викладення основного матеріалу. Дотримуючись законодавчої бази, трактуємо моніторинг як обов'язкові заходи з виявлення та протидії сумнівним грошовим потокам, що характерні насамперед для: легалізації (відмивання) одержаних злочинним шляхом доходів; фінансування тероризму; фінансування розповсюдження зброї масового знищення. Мета фінансового моніторингу – боротьба з «відмиванням» грошей не лише у державному, але у світовому масштабі, оскільки фінансовий моніторинг стосується платежів як юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців (ФОП), так і звичайних громадян.

Ідентифікація випадків фінансового моніторингу – справа досить непроста: зазначені фінансові операції частіше не пов'язані з суто кримінальною темою, а є наслідками фінансово-господарських транзакцій, що їх забезпечують. Серед прикладів фінансового моніторингу з повсякденного життя, зокрема – відмова банку від здійснення платежу у разі, якщо клієнт не може підтвердити законність походження задіяних на такі операції грошей (документально платник не спроможний підтвердити, що він дійсно міг заробити такі кошти, недостатня сума «офіційних» доходів для проведення операцій купівлі-продажу, та ін.).

Аналізуючи практику банківського обслуговування підприємницьких структур, проблеми зупинки транзакцій можуть спричинити: накопичення коштів за рахунок зарплати «в конверті»; заробіток закордоном; незадекларовані особою доходи від надання певних послуг, прихована підприємницька діяльність; неофіційно подаровані гроші (в т.ч. від батьків, родичів, близької людини); відсутність зароблених доходів тощо.

Для функціонування вертикалі системного фінансового моніторингу ст. 6 Закону України 361-ІХ розподіляє суб'єктів фінмоніторингу на два рівні: первинний та державний.

Суб'єкти первинного рівня – ті, що мають безпосередній контакт з юридичними та фізичними особами, які бажають легалізувати (відмити) набуті злочинними шляхом кошти, профінансувати тероризм чи розповсюдження зброї масового знищення. Серед суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) [2]:

1. банки, страховики (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи;
2. платіжні організації, учасники чи члени платіжних систем;
3. професійні учасники організованих товарних ринків;

4. професійні учасники ринків капіталу, крім осіб, які провадять діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами;

5. оператори поштового зв'язку, інші установи, які надають послуги з переказу коштів (поштового переказу) та здійснення валютних операцій;

6. філії або представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, що надають фінансові послуги на території України; спеціально визначені суб'єкти первинного фінансового моніторингу (крім осіб, які надають послуги в межах трудових правовідносин – це суб'єкти аудиторської діяльності; бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку та ін. Виключенням для таких осіб є здійсненнями ними вказаної діяльності в межах трудових правовідносин, тобто бухгалтер, який працює в штаті підприємства, не є суб'єктом первинного фінансового моніторингу);

7. постачальник послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів;

8. інші юридичні особи, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але надають окремі фінансові послуги.

Перераховані вище суб'єкти СПФМ умовно можна розділити на дві групи. До першої групи можна віднести таких СПФМ, майже вся діяльність яких пов'язана з операціями, які в собі несуть ризик відмивання та легалізації «незаконних» грошей. Ці суб'єкти надають послуги, пов'язані з фінансами (фінансові послуги) та мають контролювати усі операції з клієнтами.

До другої групи СПФМ закон відносить таких суб'єктів, які надають послуги, що не є фінансовими, проте такі СПФМ можуть бути використані для відмивання та легалізації коштів, одержаних злочинними шляхом. Діяльність таких спеціальних суб'єктів з грошовими потоками у цілому не пов'язана, проте в силу своєї діяльності такі СПФМ можуть стати носієм інформації про легалізацію та відмивання «брудних» грошей. Такими суб'єктами є: суб'єкти аудиторської діяльності; бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку; суб'єкти господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування; адвокатське бюро, адвокатські об'єднання та адвокати, які здійснюють адвокатську діяльність індивідуально тощо.

Практика фінансового моніторингу в Україні засвідчує, на жаль, активність порушень саме серед суб'єктів первинного фінансового моніторингу другої групи. Сьогодні очевидно є потреба для таких суб'єктів мати серед внутрішніх регуляторних актів своєї діяльності не тільки Положення про внутрішній контроль, але й Положення про

внутрішній контроль та управління фінансово-господарськими ризиками, що окремим розділом має розкривати інструменти ефективного управління ризиками розрахунково-платіжної дисципліни (в першу чергу, ризиками відмивання грошей).

Проведемо аналогію індикаторів ризику відмивання грошей у сфері торгівлі (для прикладу), використовуючи «червоні прапорці» FATF (Типологічний Звіт «Відмивання грошей у сфері торгівлі» (2016) [6]. На основі соціального опитування респондентів, що беруть участь в анкетуванні проєктної групи FATF, в таблиці 2 узагальнено індикатори ризику, що є сьогодні найбільш поширеними, на жаль, в діяльності, пов'язаній з відмиванням грошей у сфері торгівлі.

Таблиця 2

Індикатори ризику, що використовуються для виявлення діяльності, пов'язаної з відмиванням грошей у сфері торгівлі

№ з/п	Характер ризиків	Мають місце	
		в міжнародній практиці первинного моніторингу [6; 7]	у вітчизняній практиці первинного моніторингу*
1	розбіжності в описі товару в накладних на відвантаженні та рахунку-фактурі	V	V
2	невідповідності між вартістю товару, заявленою в рахунку-фактурі, та його справедливою ринковою вартістю	V	V
3	необґрунтована (документально не підтверджена) справедлива вартість		V
4	об'єм постачання не співпадає з масштабами звичайної ділової активності експортера/ імпортера	V	
5	відвантажений товар відповідає товару, ідентифікованому за підвищеним ризиком відмивання грошей	V	V
6	тип відвантаженого товару не є характерним для звичайної ділової активності контрагента	V	V
7	постачання не відповідає ресурсним потребам контрагента за умов нормальної виробничої потужності		V
8	спосіб оплати не відповідає ризикам, пов'язаним з цим постачанням	V	
9	угода припускає отримання готівкових грошових коштів (чи оплати в іншій формі) від третьої сторони, що не бере участі в ній	V	

продовження табл. 2

10	угода припускає використання акредитивів, що багаторазово поповнюються або часто пролонгуються	V	
11	контрагент не ідентифікований за профілем ризику (відповідно до профілю ризиків, прийнятого безпосередньо СПФМ)		V

*узагальнено за результатами опитування аудиторських фірм Рівненської області, що є СПФМ [7; 8]

Загалом корупційні прояви пронизують усі галузі вітчизняної економіки, призводячи до значних втрат для країни. Такі збитки можуть мати фінансові, кількісні, якісні та політичні складові. СПФМ мають враховувати при плануванні переліку та напрямів контрольних процедур практичну типологію фінансових порушень.

За результатами матеріалів внутрішнього аудиту банків (фінансових структур, що мають на сьогодні найширший спектр документальних регуляторних актів з питань проведення внутрішнього контролю) узагальнено основні закономірності, які підвищують «інтерес» до вчинення корупційних злочинів:

- розкрадання державних коштів та отримання неправомірної вигоди, що переважно здійснюється в тих галузях економіки, які мають для країни стратегічне значення (оборонний та паливно-енергетичний комплекс, охорона здоров'я, державне управління);
- значний обсяг коштів, залучених до реалізації проєктів на державному й місцевому рівнях за рахунок державних чи місцевих бюджетів;
- складний механізм визначення вартості товарів і послуг, мінливість ринкових умов для визначення реальної ціни придбаних активів;
- сфера державних закупівель не є прозорою, характеризується високою конкуренцією, що нерідко слугує передумовою для закулісних змов тощо [8; 9].

Найпоширенішими способами відмивання корупційних доходів є: залучення осіб, які не перебувають із «корупціонером» у близьких родинних зв'язках, проте пов'язані також іншими зв'язками (далекі родичі, водії, помічники); отримання неправомірної вигоди готівкою з подальшим переведенням у безготівкову форму; одержання корупційного доходу в Україні та подальша його легалізація за кордоном; неодноразове отримання спадщини від осіб, непов'язаних

родинними зв'язками; придбання власності за кордоном; придбання корпоративних прав та ін.

За даними міжнародних досліджень у сфері антикорупційної політики, руйнівний ефект від корупційних діянь негативно позначається на всіх рівнях економіки країни, зменшуючи обсяги приватних інвестицій, здійснюючи дистрибутивний вплив на кількість і якість державної інфраструктури, зменшуючи податкові надходження, перешкоджаючи формуванню ефективних кадрових ресурсів, а головне – унеможлиблюючи раціональний фінансовий баланс на етапах економічного розвитку.

Є сьогодні проблеми в площині прозорості та результативності роботи суб'єктів державного рівня, що контролюють суб'єктів первинного рівня, ухвалюють відповідні рішення, реалізуючи свої владні повноваження.

Серед суб'єктів державного фінансового моніторингу [1; 2]: Національний банк України; центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення; Міністерство юстиції України; Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Міністерство цифрової трансформації України; Державна служба фінансового моніторингу України.

Кожен з наведених суб'єктів державного рівня фінансового моніторингу має повноваження, розподілені між ними залежно від тих функцій, які йому відведено у системі державного управління залежно від кола суб'єктів первинного фінансового моніторингу, що у своїй «фінансового моніторинговій» діяльності є підзвітними такому органу.

Найбільш гострими на практиці визнають кілька проблем контролю державних фінансів у системі фінансового моніторингу, які так чи інакше негативно впливають не тільки на якість такого нагляду, але й на його ефективність. Перша і найгостріша проблема в сучасному світі – розвиток технологій та поява нових методів відмивання грошей, одержаних злочинним шляхом.

Ще одна проблема, не менш провокуюча для появи ризик-орієнтованої транзакції, – недосконала нормативна база фінансового моніторингу. Наявні нормативні документи не повністю відповідають цілям та завданням державних органів фінансового контролю. В чинному законодавстві зберігається, на жаль, відсутність узгоджених нормативних визначень щодо понять «легалізації», «незаконного

доходу», «доходу від кримінального правопорушення». Недостатній рівень регуляторних узгоджень процедур запобігання, розслідування та покарання відповідних видів злочинів.

Наступна проблема – досить вузька взаємодія між органами державного контролю та правоохоронними органами, Важливо розширити їх взаємодію, організувавши діяльність, у якій можуть брати участь як правоохоронні органи, так і контролюючі органи з метою ліквідації злочинів у національному фінансовому секторі.

Четвертою проблемою називають відсутність ефективної та стабільної системи підготовки експертів, які володіють технологією розслідування злочинів, пов'язаних із легалізацією незаконних доходів, включаючи можливість пошуку та ідентифікації коштів, розташованих в офшорних зонах [10].

Практично не рухається питання нормативного регулювання інструментів фінансової розвідки, що в практиці міжнародного фінансового моніторингу займає чільне місце в попередженні фінансових порушень.

Роль фінансової розвідки у забезпеченні економічної безпеки держави набуває важливого значення. За результатами аналізу та узагальнення виявлених (типових та новітніх) методів, способів, фінансових інструментів та схем легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, які мають безпосередній вплив на забезпечення економічної безпеки держави, Державною службою фінансового моніторингу визначено пріоритетні напрями проведення фінансових розслідувань, зокрема: фінансування тероризму та сепаратизму; відмивання доходів від корупційних діянь; розкрадання бюджетних коштів та коштів державних підприємств; відмивання доходів від податкових злочинів, використання готівкових коштів у схемах легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Особливу увагу варто приділити відмиванню доходів через корупційні діяння, оскільки у 2020 році Держфінмоніторингом направлено до правоохоронних органів 204 матеріали. У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів та з учиненням іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, становить 8,1 млрд грн (це суми, які ми могли б направити на посилення модернізації ЗСУ!) [11].

Зазначені фінансово-господарські операції, що несуть ризик неправомірного використання коштів, лобіювання далеких до збалансованого економічного національного розвитку інтересів – є об'єктами обліково-аналітичного забезпечення. Водночас важливо

врахувати повноту ідентифікації таких операцій. Особливо аналітичного обліку потребують «підозрілі» фінансові операції: без будь-яких граничних сум, але більше 70-ти критеріїв ризиковості, за якими така фінансова операція може бути визнана підозрілою (Додаток 19 Положення № 65) [12].

Серед найбільш типових «підозрілих операцій»: клієнт надає юридичні, консалтингові, бухгалтерські послуги; кінцевий бенефіціарний власник юридичної особи-СПФМ є учасником багатьох інших юридичних осіб, у деяких є керівником та/або бухгалтером/підписантом; наявність інформації про відкриті кримінальні провадження з розслідування злочинів у сфері господарської діяльності щодо власника істотної участі; є підстави вважати, що клієнт структурує фінансові операції з метою уникнення певних порогових значень та ін.

За даними публічно-соціальних джерел, характерними сьогодні ознаками підозрілості фінансових операцій з грошовими інструментами, що потребують аналітичного відображення, є: зарахування на рахунок коштів у готівковій формі з їх подальшим переведенням того ж або наступного операційного дня іншій особі; запутаний або незвичний характер фінансової операції (чи сукупності пов'язаних між собою фінансових операцій), що не мають очевидної законної мети; невідповідність фінансової операції характеру та змісту діяльності клієнта; розрахунки, пов'язані з кінцевими бенефіціарними власниками та ін.

У випадку необхідності суб'єкту первинного фінансового моніторингу підтвердити фінансову звітність суб'єкта, що має потенційну схильність до проведення «підозрілих» операцій, доцільно забезпечити не тільки аналітичний облік логістики коштів, але й дати оцінку результативності проведення таких операцій, що цілком можливо отримати за даними управлінського обліку контрагента (як альтернатива, в межах центрів відповідальності «Фінансові операції за критеріями "підозрілі"»).

Висновки. Боротьба з економічною злочинністю та відмиванням коштів, одержаних злочинним шляхом, є обов'язковою умовою забезпечення високого рівня економічної безпеки держави. Перспективи подальшого вдосконалення та розвитку нормативного поля стосовно фінансового моніторингу мають бути зосереджені насамперед на уніфікації термінів в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму»; підвищенні ефективності взаємодії між державними органами фінансового моніторингу та

правоохоронними органами; адаптуванні законодавства України до міжнародних стандартів.

В питаннях практичної імплементації фінансового моніторингу важливо забезпечити оперативне обліково-аналітичне забезпечення операцій, що можуть бути віднесені до групи «підозрілі фінансові операції». Зважаючи на поширеність міжнародної практики проведення «відмивання коштів», наявного сектору тіньової економіки в Україні, посилення контролю за дотриманням принципів цільового фінансування, вітчизняними суб'єктами господарської діяльності при потенційній схильності до їх проведення дані фінансового обліку варто доповнювати управлінським обліком таких розрахунково-платіжних транзакцій.

Зазначені кроки сприятимуть збереженню збалансованості, результативності фінансової системи суб'єктів в питаннях ресурсного забезпечення процесів господарювання на виконання завдань повоєнного відновлення та розвитку; посилять дієвість боротьби з використанням фінансового сектору економіки на легалізацію «брудних» коштів; підвищать довіру інвесторів, клієнтів до фінансових установ, що в цілому сприятиме посиленню позитивного іміджу України на міжнародному ринку.

1. Україна тридцять років на європейському шляху. URL: <https://jordan.mfa.gov.ua/storage/app/sites/41/2021-nezalezhnist-30.pdf> (дата звернення: 09.12.2022). 2. Про запобігання та боротьбу з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих незаконно, фінансуванням тероризму та розповсюдженням зброї масового знищення : Закон України. Документ 361-IX, чинний, поточна редакція. Редакція від 16.08.2020, підстава – 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>. (дата звернення: 08.11.2022). 3. Рекомендації FATF – Міжнародних стандартів що до боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. URL: http://uainsur.com/wp-content/uploads/2012/04/New_FATF_Standarts.pdf. (дата звернення: 04.12.2022). 4. Україна піднялася в індексі сприйняття корупції. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/01/28/7281469> (дата звернення: 04.10.2022). 5. ІНДЕКС СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/> (дата звернення: 04.10.2022). 6. Trade-Based Money Laundering. URL: <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/trade-basedmoneylaundersing.html> (дата звернення: 08.10.2022). 7. Фінансовий моніторинг 2022. URL: <https://www.golovbuh.com.ua/article/7558-fnansoviy-montoring> (дата звернення: 08.10.2022). 8. A Risk-Oriented Approach in the System of Internal Auditing of the Subjects of Financial Monitoring. *International Journal of Applied Economics, Finance and Accounting* / Levytska S., Pershko L., Akimova L., Akimov O., Havrilenko K., & Kuchеровskii O. 2022. Vol. 14. Issue 2. Pp. 194–206. URL: <https://doi.org/10.33094/ijaefa.v14i2.715/> (дата звернення: 29.11.2022). 9. Бліхар В. С., Кісіль З. Р. Основні закономірності корупційних правопорушень, інструменти та способи відмивання корупційних доходів. *Фінансова розвідка в*

Україні : зб. матеріалів науково-практичного семінару (25 листопада 2021 року) / уклад. В. С. Бліхар. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 13. **10.** Основні проблеми фінансового моніторингу в Україні. URL: <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2021/12/Materials-of-conference-18-19.10.2021.pdf#page=187> (дата звернення: 29.11.2022). **11.** Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2020 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/PublicZvit2020.pdf> (дата звернення: 20.11.2022). **12.** Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу : Постанова Правління НБУ за № 65 від 19.05.2020 р. / Правління Національного банку України. Дата зміни: 15.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text> (дата звернення: 20.07.2021).

REFERENCES:

1. Ukraina trydtsiat rokov na yevropeiskomu shliakhu. URL: <https://jordan.mfa.gov.ua/storage/app/sites/41/2021-nezalezhnist-30.pdf> (data zvernennia: 09.12.2022). **2.** Pro zapobihannia ta borotbu z lehalizatsiieiu (vidmyvanniam) dokhodiv, otrymanykh nezakonno, finansuvanniam teroryzmu ta rozpovsiudzhenniam zbroi masovoho znyshchennia : Zakon Ukrainy. Dokument 361-IX, chynnyi, potochna redaktsiia. Redaktsiia vid 16.08.2020, pidstava – 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>. (data zvernennia: 08.11.2022). **3.** Rekomendatsii FATF – Mizhnarodnykh standartiv shcho do borotby z vidmyvanniam koshtiv, finansuvanniam teroryzmu ta rozpovsiudzhenniam zbroi masovoho znyshchennia. URL: http://uainsur.com/wp-content/uploads/2012/04/New_FATF_Standarts.pdf. (data zvernennia: 04.12.2022). **4.** Ukraina pidnialasia v indeksy spryiniattia koruptsii. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/01/28/7281469> (data zvernennia: 04.10.2022). **5.** INDEKS SPRYINIATIIA KORUPTSIIL. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/> (data zvernennia: 04.10.2022). **6.** Trade-Based Money Laundering. URL: <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/trade-basedmoneylaundering.html> (data zvernennia: 08.10.2022). **7.** Finansovyi monitorynh 2022. URL: <https://www.golovbuh.com.ua/article/7558-fnansoviy-montoring> (data zvernennia: 08.10.2022). **8.** A Risk-Oriented Approach in the System of Internal Auditing of the Subjects of Financial Monitoring. *International Journal of Applied Economics, Finance and Accounting* / Levytska S., Pershko L., Akimova L., Akimov O., Havrilenko K., & Kucherovskii O. 2022. Vol. 14. Issue 2. Pp. 194–206. URL: <https://doi.org/10.33094/ijaefa.v14i2.715/> (data zvernennia: 29.11.2022). **9.** Blikhar V. S., Kisil Z. R. Osnovni zakonornosti koruptsiinykh pravoporushen, instrumenty ta sposoby vidmyvannia koruptsiinykh dokhodiv. *Finansova rozvidka v Ukraini* : zb. materialiv naukovo-praktychnoho seminaru (25 lystopada 2021 roku) / uklad. V. S. Blikhar. Lviv : Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2021. S. 13. **10.** Osnovni problemy finansovoho monitorynhu v Ukraini. URL: <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2021/12/Materials-of-conference-18-19.10.2021.pdf#page=187> (data zvernennia: 29.11.2022). **11.** Zvit Derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy za 2020 rik. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/PublicZvit2020.pdf> (data zvernennia: 20.11.2022). **12.** Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zdiisnennia bankamy finansovoho monitorynhu : Postanova Pravlinnia NBU za № 65 vid 19.05.2020 r. / Pravlinnia

Levytska S. O. [1: ORCID ID: 0000-0002-4739-0486],
Doctor in Economics, Professor, Auditor,
Vlasiuk I. I. [1: ORCID ID: 0000-0001-5945-2632],
Senior Student

¹National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

ACCOUNTING FOR FINANCIAL MONITORING IN EXTERNAL ECONOMIC CHALLENGES CONTEXT

The article examines the financial monitoring role in economic security system of the state, since Ukraine has a large-scale destruction of financial and economic processes due to the military invasion of Russia. The need for development of effective risk management systems introduction of measures for identification and verification of financial monitoring objects, forming an accounting and analytical assessment of the risks for conducting "suspicious" financial transactions as an integral component of the financial monitoring management for entities is substantiated.

The results of the implementation of the financial monitoring regulatory framework in Ukraine are summarized. Typical risky financial and economic operations are given (using the example of audit firms – primary financial monitoring subjects). The need for primary financial monitoring subjects to have among internal regulatory acts of their activity the Regulation on both internal control and management of financial and economic risks, which should disclose effective management tools for settlement and payment discipline risks in a separate section, is well-founded.

The importance of operational accounting and analytical support for transactions that can be classified as «suspicious financial transactions» has been revealed. Considering the international practice prevalence of «laundering» of illegally obtained funds, domestic business entities should supplement the financial accounting information with management accounting of such operations.

Prospects for further improvement and development of the regulatory field regarding financial monitoring should be focused, first of all, on: terms unification in the Law of Ukraine «On prevention and counteraction of proceeds legalization (laundering) obtained through both crime and financing of terrorism»; on increasing interaction efficiency between both state financial monitoring bodies and law enforcement agencies, as well as Ukrainian legislation adaptation to international standards.

In matters of practical implementation of financial monitoring, it is important to ensure operational accounting and analytical support for operations that can be attributed, first of all, to the «suspicious» financial operations group. Taking into account both the prevalence of the «money laundering» international practice and existing shadow economy sector in Ukraine, the control strengthening over compliance with principles of targeted financing by domestic economic entities with a potential tendency to carry out specified financial transactions, financial accounting data should be supplemented with management accounting of such settlement and payment operations.

The specified steps will contribute to maintaining the balance and effectiveness of the financial system for entities in matters of economic processes resource provision in order to fulfill post-war reconstruction and development tasks, will strengthen effectiveness of the fight against the use of the financial sector for «dirty» funds legalization, which in general will contribute to Ukraine image on the international market.

Keywords: financial monitoring; state regulation of financial transactions; subject of financial monitoring; suspicious financial transaction; managerial risk.

Отримано: 12 березня 2023 року
Прорецензовано: 17 березня 2023 року
Прийнято до друку: 31 березня 2023 року